

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інформаційних технологій

Кафедра економіки та підприємництва

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ

Освітній рівень	перший (бакалаврський)	
Програма навчання	обов'язкова	
Галузь знань	07	Управління та адміністрування
Спеціальність	076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітня програма	Економіка будівельного підприємства	
Обсяг дисципліни	4 кредити ECTS (120 академічних годин)	
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	розрахунково-графічна робота	
Форми семестрового контролю	іспит	

Викладачі:

Тюлькіна Катерина Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва, tulkina@ogasa.org.ua

В процесі вивчення даної дисципліни у студентів формується комплексна система знань щодо технології прийняття рішень, та основ сучасної економічної ризикології, а також набуваються практичні навички щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Наприклад: здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення та функціонування підприємницьких структур.

В процесі викладання дисципліни застосовуються ділові ігри, ситуаційні вправи, обговорення дискусійних питань з обґрунтування господарських рішень на підприємствах. Студенти самостійно або в групах виробляють власні рішення проблем реальних підприємств, здійснюють їх оцінку, готують презентації з обґрунтуванням запропонованих дій щодо конкретної ситуації.

Передумовами для вивчення дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами:

- «Мікроекономіка» ;
- «Макроекономіка»;
- «Економіка підприємства»;
- «Менеджмент»,
- «Економічний аналіз»,
- «Економіко-математичні методи та моделі»,
- «Статистика»,
- «Інвестування»
- «Економіка та організація інноваційної діяльності».

Метою дисципліни «**Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків**» є формування у студентів комплексної системи знань щодо технології прийняття рішень, та основ сучасної економічної ризикології, а також практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Компетентності, що мають бути набуті при вивченні дисципліни:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- Здатність працювати в команді;
- Здатність виявляти ініціативу та підприємливість;
- Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності;
- Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин;
- Здатність застосовувати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків;
- Здатність до розуміння понятійного апарату будівельної галузі, організації процесу виробництва у будівництві та прийняття управлінських рішень з врахуванням сучасних концепцій розвитку підприємств та забезпечення раціонального використання сировини та енергоресурсів, впровадження інноваційних та енергоефективних технологій виробництва у роботу підприємств;
- Здатність до оцінки та аналізу соціально-економічних процесів у будівництві, проведення розрахунків кошторисів;
- Здатність розуміти правила та механізми формування системи звітності підприємств перед державними органами, збирати і обробляти статистичну інформацію, необхідну для управління будівельним підприємством.

Програмні результати навчання:

знати:

- знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави;
- знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній і біржовій діяльності;
- основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику;
- методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків;
- знати понятійний апарат будівельної галузі, особливості організації процесу виробництва у будівництві та прийняття управлінських рішень для забезпечення раціонального використання сировини та енергоресурсів. впровадження інноваційних та енергоефективних технологій;
- Знати правила та механізми формування системи звітності підприємств перед державними органами, вміти збирати і обробляти статистичну інформацію.

вміти:

- використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях;
- застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати;
- демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;
- використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів;
- визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного обґрунтування рішень;
- обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення підприємницьких, торговельних та біржових структур в умовах невизначеності та ризику;

- аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень;
- здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- вміти аналізувати соціально-економічні процеси у будівництві, проводити розрахунки кошторисів.

володіти:

- методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- навичками обґрунтування різних видів господарських рішень підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- методичними підходами до аналізу ризику та управління ним;
- навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання ризику з використанням комп'ютерної техніки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№п/п	Назва тем	Кількість годин			
		лекції	практичні	лабораторні	самостійна
Розділ 1. Господарські рішення, ризик і невизначеність в різних сферах підприємницької діяльності					
1.1	Сутнісна характеристика господарських рішень підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	4		4
1.2	Особливості прийняття рішень господарської діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	4		4
1.3	Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	4		4
1.4	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	2	4		4
1.5	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	2	4		4
1.6	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях	2			4
Розділ 2. Ризик-менеджмент та його засоби під час обґрунтування господарських рішень					
2.1	Сутність та етапи ризик-менеджменту підприємницьких, торговельних і біржових структур	2			8
2.2	Методи зниження економічних ризиків	4			8
2.3	Антикризове фінансове управління при загрозі банкрутства підприємницьких, торговельних і біржових структур	2			8
2.4	Система кількісних оцінок економічного ризику	4	4		8
2.5	Експертні процедури та методи суб'єктивних оцінок у вимірюванні ризику	1			4
2.6	Урахування ризику в інвестиційній діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур	2	4		4
2.7	Процентні ризики та засоби їх зниження	1			2
2.8	Валютні ризики. Засоби усунення валютних ризиків	1			2
2.9	Сутність кредитних ризиків та засоби їх зниження	1			4
	Всього	32	28		72

Презентації лекції, завдання для практичних занять та тести для тренування розміщені у навчальній платформі Moodle <http://91.194.79.100/moodle/course/view.php?id=83>

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний рівень оцінювання щодо отримання «іспиту» за навчальною дисципліною «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків» складає 60 балів і може бути досягнутий наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Вид контролю	Кількість у семестрі		
Поточний контроль знань:		36	60
в т.ч.: - розрахунково-графічна робота	1	12	20
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях;	кожне заняття	24	40
- виступ (доповідь) студентів при обговоренні питань на практичних заняттях;	1		
- тестування;	2		
- участь у конференціях;	1		
- підготовка та видання наукових публікацій (тези, статті)	1		
Підсумковий (семестровий) контроль знань - іспит	1	24	40
Разом		60	100

З дисципліни передбачено виконання **розрахунково-графічної роботи**.

Зміст розрахунково-графічної роботи пов'язаний із закріпленням теоретичних та практичних питань програми дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків», містить аналіз конкретної ризикової ситуації з подальшим пропонуванням засобів управління ризиками; використання методів прийняття рішень для розв'язання певних завдань та оцінку величини ризиків.

Робота складається з відповіді на теоретичне питання та розв'язання двох практичних задач і виконується у вигляді пояснювальної записки (формат А-4).

Більш детальну інформацію наведено у методичних вказівках до виконання розрахунково-графічної роботи [5].

При викладанні дисципліни використовується курс дистанційного навчання, розміщений на платформі Moodle Навчально-наукового інституту бізнесу та інформаційних технологій ОДАБА. Там оперативно розміщуються всі методичні і додаткові матеріали, пояснення лектора, презентації, завдання та тести. Два рази за семестр проводяться експрес контроль знань – **стандартизовані тести** (20 тестових питань), наприклад

1. Поняття «рішення» трактується по-різному. Найчастіше воно розуміється і як процес, і як акт вибору, і як результат вибору. Рішення як процес
 - а) сукупність правил прийняття оптимального господарського рішення;
 - б) являє собою розпорядження до дії (план роботи, варіант проекту);
 - в) це етап прийняття рішень за допомогою визначених правил;

- d) характеризується тим, що, відбуваючись у часі, здійснюється в кілька етапів (підготовка, формування, прийняття й реалізація).
2. Рішення приймаються в умовах ризику, коли:
- керівник досить точно може оцінити результати кожного альтернативного варіанту рішення;
 - керівник не може точно, навіть із певним ступенем імовірності оцінити їх можливі результати;
 - є відома ймовірність отримання кожного з результатів або наслідків;
 - існує кілька варіантів майбутнього розвитку навколишнього середовища.

Підсумковий контроль знань студентів проводиться у вигляді іспиту, який передбачає відповідь на 2 теоретичних питання екзаменаційного білету та вирішення однієї практичної задачі по тематиці навчальної дисципліни.

Інформаційне забезпечення

Основна література

- Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання: навч. посіб. Харків, 2015. 300 с.
- Донець Л.І. та ін. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2017. - 472с.
- Економіка будівельного підприємства: підручник / [Окландер Т.О., Ветрогон О.В., Добролюбська Г.І., Тюлькіна К.О. та інш.]; під ред. Т.О. Окландер – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 363 с.
- Економічний ризик: методи оцінки та управління: навч. посіб. / Т. А. Васильєва та ін. ; під заг. ред. Т. А. Васильєвої, Я. М. Кривич. Суми, 2015. 208 с.
- МВ до виконання розрахункової роботи з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків» для студентів освітнього рівня «Бакалавр» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладачі: Тюлькіна К.О., Петрищенко Н.А. – Одеса: ОДАБА, 2018. – 53 с.
- Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб / О. М. Полінкевич, І. Г. Волинець. – Луцьк : Вежа- Друк, 2018. – 336 с.

Допоміжні джерела інформації

- Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусєв О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 670 с. - Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/550/1/Обґрунтування%20господарських%20рішень%20навчальний%20посібник.pdf>
- Верченко П.І. Багатокритеріальність і динаміка економічного ризику (моделі та методи) : Монографія. - К.: КНЕУ, 2006. - 272с.
- Денисенко М.П. та ін. Кредитування та ризику: Навчальний посібник. - Київ: "Професіонал", 2008. - 480с.
- Клименко С. М. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / С. М. Клименко, О. С. Дуброва. – К.: КНЕУ, 2006. – Режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/000271/inx.php>
- Кучеренко В.Р. та ін. Ризики інвестиційних проектів : Навчальний посібник. - Одеса: Атлант, 2011. - 138с.
- Світлична Т. І. Конспект лекцій з дисципліни «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків» (для студентів 4 курсу денної і 5 курсу заочної форм навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Т. І. Світлична; Харк. нац. акад.

міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 111 с. - Режим доступу:
<http://eprints.kname.edu.ua/24899/1/2011%20печ.%20144Л%20КОНСПЕКТ%20ЛЕКЦІЙ.pdf>

13. Семенова К. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2013 р. – 194 с. - Режим доступу:
<http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1581/1/Обґрунтування%20господарських%20рішень%20та%20оцінювання%20ризиків.pdf>